

zott. Nem túl meggyőző módon amellet érvelt, hogy ha felhívánk a figyelmet a rohindsák helyzetére, az csak tovább fokozná a szélsőséges buddhisták gyűlöletheadjárátát. Emellett, az emberi jogi szervezetek által szolgáltatott bizonyítékokat megcáfolva, próbálta olyan színben feltüntetni az eseményeket, mintha a muszlim kisebbség is támadólag lépett volna fel az összeütközések során. Sokan úgy tartják, Szú Csi politikai megfontolásból nem állt ki egyértelműen és őszintén a rohindsa kisebbség mellett, ugyanis a szélsőséges etnikai nézeteket vallók gyakran titulálták „muszlimbarátnak”, és mivel az ország lakosságának 90 százaléka buddhista, a muszlim kisebbség melletti állásfoglalás komolyan ronghatta volna az NLD esélyeit a közelgő választásokon.

Az elmúlt egy év során saját pártjának tagjai is kritikával éltek Szú Csivel szemben, bizonyos elhibázott, vagy önkényeskedő lépéseiért. Törölte például a 88-as generáció néven ismert, korábban politikai fogolyként raboskodó, fontos politikusokat a parlamenti képviselőjelöltek listájáról, figyelmen kívül hagyta a helyi szervezetek ajánlásait, és ha emiatt bárki is panaszt mert tenni nála, azt kizárta a pártból. Egy peres ügyben, amely burmai földművesek és egy kínai háterü rézbánya között zajlott, a kormány oldalára állt, annak ellenére, hogy a kérdésben vizsgálódó szakértői bizottság úgy találta, a projekt környezetvédelmileg aggályos, ráadásul új munkahelyeket sem hoz létre a helyiek számára. (Szú Csi érve itt az volt, hogy a külföldi tőke bevonása az ország fontos érdeke.) „Maga ellen fordította azokat, akikre szüksége van” – nyilatkozta augusztusban a *The New York Times*-nak U Sithu Aung Myint, független újságíró. „Nincs érzéke a stratégiai gondolkodáshoz, és viselkedése nem vall okos politikusra.”

Ang Szán Szu Csi mindennek ellenére megőrizte népszerűségét, és talán a jövőben nem érzi majd tovább szükségét, hogy visszafogottan nyilatkozzon a szélsőséges buddhistákkal kapcsolatban. Mindenesetre a rohindsa kisebbség sanyargatásával kapcsolatos hallgatása éles elentétben áll a fiatal demokráciapárti aktivisták bátorságával, akik mindenüket kockára tették a politikusasszony hatalomra kerüléséért.

Schrank szomorkás hangvételi befejezést írt

könyvéhez. Nway magas rangú tisztségviselő lett az NLD-ben Nigelt pedig parlamenti képviselővé választották. Mindkettőjük érzi azonban, hogy Mianmar népe még messze nem szabad. „A junta saját feltételei szerint oszlatta fel magát... A tábornokok ügyesen végezték a dolgukat. Mindössze néhány, válogatott kis gesztust kellett tenniük, és lám, a nyugati hatalmak máris visszavontak mindenféle szankciót... Senkinek nem kell felelnie a tetteiért – senkinek, aki számít. Egyetlen egy tábornok sem bukott meg a múltban elkövetett bűnei miatt” – írja Schrank. E történet az elmúlt öt, eseménydús évben elért eredményeket összegző visszaemlékezés, mely bepillantást nyújt abba is, ami csak ezután következik majd Mianmar életében.

(The New York of Books)

Stéphane Foucart – Pascale Santi

A „láthatatlan” környezet veszélyei

Egyre nyilvánvalóbb, hogy a vegyi anyagok, melyeknek az emberek nap mint nap ki vannak téve, hatással vannak az egészségre. Ez a lényege annak a jelentésnek, amit a Nemzetközi Szülészeti és Nőgyógyászati Szövetség (Fédération Internationale de Gynécologie et d’Obstétrique – FIGO) 2015 októberében a *Journal of Gynecology and Obstetrics*-ben (a Szülészet és Nőgyógyászat Nemzetközi Lapjában) tett közzé. A Szövetség szerint, egyes környezetszennyező anyagok is felelősek a termékenység problémáért és sürgős cselekvésre van szükség a növényvédő szereknek, a légtört szennyező anyagoknak, az élelmiszerekkel érintkező műanyagoknak (mint például a biszfenol-A vagy a ftalátok) és az oldószereknek való kitettség csökkentése érdekében.

Első ízben fordul elő, hogy egy népesedés-egészségügyi szakembereket tömörítő szervezet ezeknek az élelmiszerláncolatban, a munkakörnyezetben vagy az otthoni környezetben jelen levő környezetszennyező anyagoknak az

ártalmas hatásaival foglalkozik. A felhívást civil szervezetek is támogatják, köztük az Európai Nők a Közös Jövőért (Women in Europe for a Common Future – WECF) és az Egészség és Környezet Szövetség (Health & Environment Alliance – HEA).

Ezzel az állásfoglalásával a FIGO – mely 125 nemzet szülészeti és nőgyógyászati társaságait fogja össze – csatlakozik az Endokrin Társaság (Endocrine Society) két nappal korábban közzétett nyilatkozatához. Ez a tudományos társaság 18 000 kutató és klinikai szakorvos bevonásával tanulmányozza a hormonrendszert, és arra az álláspontra jutott, hogy a környezetszennyezésnek való kitettség is okozója több újonnan megjelent betegségnek, mint a 2-es típusú cukorbetegség, a kóros elhízás, a hormonfüggő rákbetegségek (mell-, prosztata-, pajzsmirigy-rák) vagy az idegi alapú magatartászavarok (figyelemzavar, hiperaktivitás stb.).

Aggasztó megállapítások

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) és az ENSZ Környezetvédelmi Programja (United Nations Environment Programme – UNEP) által készített jelentés 2012-ben történt közzététele után, a FIGO és az Endokrin Társaság fenti két új kiadványa tovább mélyíti a jelenlegi ismereteink és a jogi előírások közötti szakadékot. Az előírások még mindig nem mondják ki egyes, ún. endokrin-rendellenességeket kiváltó és a hormonrendszer befolyásolására alkalmas olyan anyagok veszélyességét, amelyek már nagyon alacsony veszélyeztetettségi szinten, az előírt küszöbérték alatt is képesek káros hatást kifejteni. „Környezetünkben közel 800 olyan vegyi anyag van, melyekről tudjuk, vagy gyanítjuk, hogy befolyásolják a hormonreceptorokat, a hormonok szintézisét, vagy konverzióját” – hangsúlyozta már 2012-ben a WHO és az UNEP jelentése.

„A mérgező vegyi anyagoknak való kitettség a terhesség és a szoptatás időszakában mindenütt jelen van” – jegyzi meg a FIGO és nyugtalanítónak tartja, hogy „az Egyesült Államokban egy terhes nő, havonta átlag 43 különböző vegyi anyaggal találkozhat.”

„A terhes és a szoptató nők szervezetében a

világon mindenhol megtalálható a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagok (POP) nyoma” – teszi hozzá a FIGO. Az Amerikai Nemzeti Onkológiai Intézet számára nagyon aggasztó, hogy a kisbabák bizonyos értelemben már „előre szennyezettnek” születnek meg.

Ezek a méhen belül ható, vagy a csecsemőket érintő kockázati tényezők az egyén későbbi termékenységre is kiható következményekkel járnak. Franciaországban a szülőképes korú házaspároknak kb. 15%-a megy el meddőségi tanácsadásra – a Nemzeti Egészségügyi és Orvosi Kutató Intézet (Inserm) és a Termékenységi zavarok orvos-biológiai Irodájának újabb jelentése szerint. A mesterséges megtermékenyítési módot választó házaspárok száma továbbra sem csökken, amit „nagy valószínűséggel a környezeti változások idéznek elő, köztük bizonyos mérgeknek való kitettség, mint amilyen a dohány és/vagy egyes endokrin zavarokat okozó mérgek.”

A kezelések számadataiból aggasztó következtetések vonhatók le. „Az utóbbi években a petefészkek micropolycisztás tüneteinek elszaporodását tapasztaltuk, mely fontos kiváltó oka a meddőségnek és a méhváltozásnak, ami egyre fiatalabb nőket érint, továbbá visszaesett a spermiumok minősége” – hangsúlyozza az 1985 óta praktizáló Richard Benhamou szülész-nőgyógyász, meddőségi szakorvos. Anyai bizonyos, hogy a dohány és az alkohol nagyon ártalmas a terhes nőkre és a termékenységre, de „fő szerepe a láthatatlan környezetnek van” – figyelmeztet Benhamou doktor.

„Az endokrin zavarok által okozott egészségkárosodások bizonyítékai ma egyértelműbbek, mint valaha – állítja Andrea Gore, az austini Texas Egyetem gyógyszereseti professzora, aki az Endokrin Társaság nyilatkozatának megszövegezésére felkért tudományos csoport elnöke volt. Több száz vizsgálat ugyanabba az irányba mutat, legyen szó emberek hosszú távú járványügyi vizsgálatáról, állatkísérletekről, sejtvizsgálatokról, vagy olyan embercsoportokról, akik szakmájukból adódóan meghatározott anyagoknak vannak kitéve.”

Az Endokrin Társaság jelentése második a maga nemében. A tudományos társaság már 2009-től kezdve gyűjtötte a szakirodalomban

rendelkezésre álló adatokat és már akkor aggodalmának adott hangot. Ez az új kiadvány megerősíti a korábbi megállapításokat. „2009 óta különösen megnőtt azoknak a bizonyítékoknak a száma, amelyek szerint összefüggés van az endokrin rendellenességeknek való kitettség és az anyagcsere-zavarok között, mint amilyen a kóros elhízás és a cukorbetegség – figyelmeztet Ana Soto (Tufts Egyetem – Boston) a jelentés korábbi változatának társszerzője. És meg kell jegyezni, hogy amit 2009-ben állítottunk, abból semmit nem kellett visszavonni, vagy abból engedni. Amire korábban gyanakodtunk, azt a legújabb kutatások mind megerősítették.”

Számszerű pontossággal nem lehet meghatározni, hogy a mérgező vegyszereknek való kitettség milyen szerepet játszik bizonyos működési zavarok vagy betegségek – kóros elhízás, mellrák, prosztatarák stb. – előfordulásának növekedésében. De, amint erre az Endokrin Társaság emlékeztet, ezeknek, a hormonrendszer működési zavarával összefüggő

kóros eseteknek a száma mind emelkedik, és ez aggasztó. Az Egyesült Államokban a lakosság 35%-a túlsúlyos és 50%-uk cukorbeteg vagy cukorbetegség előtti stádiumban van.

Ezzel szinte egy időben, egy civil szervezet, a brüsszeli Növényvédőszer Akcióhálózat (Pesticide Action Network – PAN Europe) szeptember végén arra hívta fel a figyelmet, hogy körülbelül tíz növényvédő-szert, melyeket az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) endokrin rendszert károsítónak minősített, az Európai Bizottság most azért vizsgálta, hogy engedélyezzék vagy újból engedélyezzék azokat az európai piacon. Ezeknek a szereknek szigorú jogszabályi definíciója jelenleg nincs: az európai végrehajtó hatalomnak (a Bizottságnak) legkésőbb 2013 decemberében kellett volna a vonatkozó szabályt megalkotnia, de engedett az ipar nyomásának és az intézkedést határozatlan időre elhalasztotta.

(Le Monde)

E SZÁMUNK SZERZŐI:

Balogh Tibor ny. főiskolai tanár (habil. D. Sc.), Szeged
Dr. Benda József főigazgatói tanácsadó, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest
Hámori Péter történész, RETÖRKI, Budapest
Kapronczay Károly történész, Budapest
Pelle János történész, PhD, az Országos Rabbiképző Egyetem oktatója, Csobánka
Dr. Varga Csaba jogfilozófus, egyetemi tanár, Budapest
Varga János mérnöktanár, Székesfehérvár